

ΧΟΡΧΕ ΓΚΑΛΑΝ

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ

ΒΑΣΙΣΜΕΝΟ ΣΤΗΝ ΑΛΗΘΙΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΣΦΑΓΗΣ ΤΩΝ ΙΗΣΟΥΙΤΩΝ
ΜΟΝΑΧΩΝ, ΠΟΥ ΣΥΓΚΙΝΗΣΕ ΟΛΟΚΛΗΡΟ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

ΒΡΑΒΕΙΟ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ ΙΣΠΑΝΙΚΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ

ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥ: NOVIEMBRE
Από τις Εκδόσεις Planeta, Μεξικό 2015
ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Νοέμβριος**
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Jorge Galán
ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Βασιλική Κνήτου
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Άννα Μαράντη
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Ραλλού Ρουχωτά

© Jorge Galán, 2015
© Φωτογραφιών εξωφύλλου:
Gregory Dean (ιερέας)· Elena Dijour (σταυρός με ρόδα)·
Tonktiti (φόντο)· Triff (σταγόνες αίματος) / Shutterstock
© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2017

Πρώτη έκδοση: Νοέμβριος 2017

Έντυπη έκδοση ISBN 978-618-01-2176-6
Ηλεκτρονική έκδοση ISBN 978-618-01-2177-3

Τυπώθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτίου.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής αδείας του εκδότη κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.

Έδρα: Τατοΐου 121, 144 52 Μεταμόρφωση
Βιβλιοπωλείο: Εμμ. Μπενάκη 13-15, 106 78 Αθήνα
Τηλ.: 2102804800 • fax: 2102819550 • e-mail: info@psychogios.gr
www.psychogios.gr • http://blog.psychogios.gr

PSYCHOGIOS PUBLICATIONS S.A.

Head Office: 121, Tatoiou Str., 144 52 Metamorfossi, Greece
Bookstore: 13-15, Emm. Benaki Str., 106 78 Athens, Greece
Tel.: 2102804800 • fax: 2102819550 • e-mail: info@psychogios.gr
www.psychogios.gr • http://blog.psychogios.gr

ΧΟΡΧΕ ΓΚΑΛΑΝ

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ

*Μετάφραση:
Βασιλική Κνήτου*

Μέρες νωρίτερα, στις 11 Νοεμβρίου του 1989, οι στρατιωτικές δυνάμεις του Μετώπου Φαραμπούντο Μαρτί για την Εθνική Απελευθέρωση* –ή αλλιώς FMLN– είχαν ξεκινήσει μια επίθεση που οι ίδιοι αποκαλούσαν «τελική». Δεν είχε ξαναγίνει σε όλον τον εμφύλιο πόλεμο του Σαλβαδόρ επίθεση μεγαλύτερης κλίμακας. Σημειώθηκαν μάχες σε όλη τη χώρα, αλλά κυρίως στην πρωτεύουσα, το Σαν Σαλβαδόρ, όπου ο πόλεμος δεν έφτανε και τόσο συχνά. Ο ήχος από τα πολυβόλα, κοντινά ή μακρινά, δεν είχε πάψει έκτοτε, και μέχρι τα χαράματα της 16ης του μήνα όλα αυτά είχαν γίνει πια η ζοφερή καθημερινότητα.

«Τη νύχτα ακούσαμε τους πυροβολισμούς», θυμάται ο Τοχέρια, «αλλά δεν υποψιαστήκαμε τίποτα – νομίζαμε

* Frente Farabundo Martí para la Liberación Nacional (FMLN): επρόκειτο για ένα Μέτωπο που δημιουργήθηκε από τη συνεργασία διαφόρων επαναστατικών κινημάτων στο Ελ Σαλβαδόρ το 1980. Επί δώδεκα χρόνια διεξήγαγε ανταρτοπόλεμο εναντίον του καθεστώτος. Σήμερα πια έχει μετασηματιστεί σε ένα μεγάλο πολιτικό κόμμα της χώρας. (Σ.τ.Μ.)

πως ήταν άλλη μια μάχη. Μία από τις πολλές. Ήμασταν τέσσερις-πέντε μέρες σ' αυτή την κατάσταση. Κι εκείνα τα χαράματα, αυτό που μας ανησύχησε ήταν ότι όλα γίνονταν πολύ κοντά μας, αλλά πέρα απ' αυτό τίποτε. Ακούγονταν πυροβολισμοί επί είκοσι λεπτά. Τρεις χειροβομβίδες, μία αντιαρματική ρουκέτα Λόου. Και κάμποσα άλλα όπλα, διαφόρων διαμετρημάτων. Ένα ΑΚ-47, που ήταν το όπλο των ανταρτών, κι ένα Μ-60, με το οποίο γάζωσαν το κτίριο. Τέλος, ένα φλογοβόλο που χρησιμοποίησαν για να καταστρέψουν το εσωτερικό των γραφείων του Κέντρου "Μονσενιόρ Ρομέρο". Φυσικά και τα ακούγαμε όλα αυτά, και πιστεύαμε πως επρόκειτο για κάποια σύγκρουση. Τι άλλο θα μπορούσαμε να σκεφτούμε;»

Εγώ πιστεύω ότι δε θα μπορούσαν να σκεφτούν τίποτε άλλο, δεν απαντάω στην ερώτησή του, όμως, γιατί στην πραγματικότητα δεν είναι ερώτηση, παρά θρήνος. Τα μάτια του έχουν σκοτεινιάσει όσο μιλάμε, το ίδιο και το δωμάτιο, όπως όταν περνάει ένα μαύρο σύννεφο. Επιστρέφουμε σ' εκείνο το πρωινό, στα πτώματα των ιερέων στο χορτάρι και στον τρόμο που ακολουθεί έπειτα, όταν προετοιμάζονται για τη μέρα και μοιράζονται μεταξύ τους τις δουλειές που πρέπει να γίνουν.

Ο Τοχέιρα ήταν εκείνος που μοίρασε τα καθήκοντα, σαν μεγαλύτερος αδελφός που μιλάει με τους μικρότερους εν απουσία των γονιών και τους λέει τι πρέπει να κάνουν για να μη διαλυθεί το σπίτι. Έχουν μείνει μόνοι, είναι μόνοι. Και παρόλο που είναι άντρες, κάποιιοι μεγαλύτεροι σε ηλικία κι απ' τους δολοφονημένους, το κενό είναι τόσο βαθύ που καταλαβαίνουν ότι είναι μόνοι, σαν να πρόκειται για μία απόλυτη αλήθεια.

«Εσύ θα πας στην αρχιεπισκοπή», διέταξε έναν απ' αυτούς ο Τοχείρα, «και θα πεις στον αρχιεπίσκοπο τι συνέβη».

«Δε θα ήταν προτιμότερο να τηλεφωνήσουμε;»

«Τηλεφώνησέ του ή πήγαινε – όπως προτιμάς. Πρέπει, όμως, να τον ενημερώσεις. Και εσύ πρέπει να πας στο ξενοδοχείο “Καμίνο Ρεάλ”, όπου βρίσκεται ο διεθνής Τύπος».

«Θα μείνουμε εδώ;» ρώτησε ένας άλλος.

«Πότε; Τώρα;»

«Τη νύχτα. Για τη νύχτα λέω. Ίσως να μην είναι και το καλύτερο να μείνουμε σ' αυτό το σπίτι».

«Μάλλον είναι επικίνδυνο να μείνουμε απομονωμένοι», σχολίασε κάποιος άλλος. «Και βρισκόμαστε πολύ κοντά στο πανεπιστήμιο – σίγουρα ξέρουν ότι είμαστε εδώ».

«Ίσως θα έπρεπε να μαζευτούμε όλοι μαζί. Οι ιεροσπουδαστές, εμείς...»

«Εντάξει», υποχώρησε ο Τοχείρα. «Ίσως το καλύτερο θα ήταν να μαζευτούμε σε ένα σπίτι, να πάμε όλοι στο σπίτι της Σάντα Τέκλα. Αυτό, όμως, θα το δούμε αργότερα – το σημαντικό τώρα είναι να κάνουμε μια ανάλυση αυτού που έχει συμβεί».

«Πρέπει να φύγουμε από δω. Η Σάντα Τέκλα μού φαίνεται καλή λύση».

«Ναι, έτσι θα κάνουμε. Πριν απ' αυτό, όμως, τι θα πούμε στον Τύπο;» ρώτησε ο Τοχείρα. «Τι συμπέρασμα μπορούμε να βγάλουμε απ' όλα αυτά;»

«Ό,τι μας είπε η Λουσία, αυτά πρέπει να πούμε, δεν έχουμε άλλη επιλογή».

«Ναι, εντάξει, αλλά δεν μπορούμε να πούμε αυτά μόνο. Ίσως να μην μπορούμε καν να πούμε ότι μας τα είπε κάποια μάρτυρας. Θα ήταν πολύ επικίνδυνο».

«Είναι προφανές το τι συνέβη. Το πανεπιστήμιο βρίσκεται σε στρατιωτικοποιημένη ζώνη. Είμαστε περικυκλωμένοι. Εδώ δεν μπορεί να μπει κανείς άλλος πέρα απ' τον στρατό».

Για τους Ιησουίτες δεν υπάρχει άλλη εξήγηση. Από ναντι από το πανεπιστήμιο, περνώντας τη Λεωφόρο Λος Πρόσερες, βρίσκεται η συνοικία Άρσε, μια συνοικία όπου διαμένουν αποκλειστικά στρατιωτικοί. Πιο πέρα, σε απόσταση μικρότερη των πεντακοσίων μέτρων, βρίσκεται η στρατιωτική σχολή και δίπλα της η έδρα του Γενικού Επιτελείου και των Ενόπλων Δυνάμεων, καθώς και η έδρα της Στρατιωτικής Υπηρεσίας Πληροφοριών. Όλη εκείνη η περιοχή φρουρούνταν από αλυσίδες στρατιωτών, που απλώνονταν σε όλη τη συνοικία Χαρντίνες ντε Γουαδαλούπε, γύρω από το UCA. Ακόμη και σε κτίρια που γειτόνευαν με το πανεπιστήμιο ήταν γνωστό ότι υπήρχαν στρατιωτικές μονάδες. Ήταν αδύνατον να είχε διεισδύσει κάποια περίπολος ανταρτών στην περιοχή με τόσα μέτρα ασφάλειας, να είχε κάνει επιδρομή στην πανεπιστημιούπολη και να είχε σκοτώσει τους Ιησουίτες. Κι όλα αυτά χωρίς να λάβουμε υπόψη ότι η Λουσία τούς είχε δει.

«Αποφασίσατε να πείτε αυτό που πιστεύετε πως είναι αλήθεια».

«Ναι. Δεν υπήρχε άλλος τρόπος».

«Παρά το ρίσκο που ενείχε το να κατηγορήσετε τον στρατό. Έναν στρατό εν μέσω επιχειρήσεων. Έναν

στρατό που είχε μόλις σκοτώσει τους συντρόφους σας».

«Τι άλλο μπορούσαμε να κάνουμε;»

Είχαν δίκιο που φοβούνται, αλλά αποφάσισαν ότι δεν μπορούσαν να σωπάσουν. Ύστερα από κείνη τη συνάντηση, ο καθένας τους βγήκε να πάει να κάνει αυτό που του είχε ανατεθεί και κανένας τους δεν μπόρεσε να διαβάσει τη σιωπή που απλωνόταν στα σπίτια που γειτόνευαν με το πανεπιστήμιο. Κανένας τους δε διέκρινε τα πρόσωπα στα παράθυρα. Κανένας στη γειτονιά δεν ήξερε τι είχε συμβεί, αλλά τους είδαν να προχωρούν στο πεζοδρόμιο, τους παρακολουθούσαν καθώς βάδιζαν με το βλέμμα χαμένο στη σκόνη που διακρινόταν στο πιο καθαρό φως του Νοέμβρη και έπεφτε στη γη. Είχαν νιώσει το βάρος της σκιάς που σκέπαζε τον καθένα τους. Είχαν προσέξει την τρομερή σιωπή τους. Και όλα αυτά τούς έλεγαν ότι κάτι συνέβαινε στο πανεπιστήμιο. Κανένας δε χαιρετούσε, κανένας δε χαμογελούσε, είχαν μεταμορφωθεί σε σιλουέτες, σιλουέτες που πηγαينوέρχονταν μες στο πρωινό κρύο, τις οποίες κι εκείνοι με τη σειρά τους δεν τολμούσαν να χαιρετήσουν, όπως έκαναν συνήθως. Κάποιος από τους γείτονες σκέφτηκε το ενδεχόμενο της δολοφονίας, αλλά δεν τόλμησε να το πιστέψει. Τόσο απίθανο τους φαινόταν.

Ο Τοχείρα πήγε μέχρι το γραφείο του. Έπρεπε να τηλεφωνήσει στη Ρώμη. Τα πόδια του σέρνονταν στο πεζοδρόμιο, αλλά ο ίδιος δεν το πρόσεχε. Έσερνε πετραδάκια και ξερά φύλλα και σάρωνε τη σκόνη, αλλά βάδιζε παγιδευμένος σε μία και μόνη εικόνα, εκείνη των συντρόφων του που ήταν πεσμένοι στο γρασίδι, αναίσθητοι, με την πλάτη στραμμένη. Αν υπήρχε κανένας γκρε-

μός στο πεζοδρόμιο όπου περπατούσε, σίγουρα θα είχε πέσει. Φαινόταν να έχει χάσει κάθε συναίσθηση κατά τη διάρκεια εκείνης της διαδρομής που έκανε μηχανικά, από μνήμης. Ούτε και πρόσεξε εκείνους που κρυφοκοίταζαν από τα παράθυρα. Ούτε άκουσε τα μουρμουρητά που αντάλλασσαν μεταξύ τους. Δεν υπήρχε τίποτα έξω. Όλα συνέβαιναν μέσα του, όπου βρισκόταν ακόμη πολύ κοντά στα πτώματα των συντρόφων του, όρθιος, φροντίζοντας να μην τους αγγίξει, να μην τους λερώσει με τις σόλες των παπουτσιών του. Άνοιξε την πόρτα χωρίς να το πάρει είδηση, προχώρησε μέχρι το γραφείο του, έψαξε το νούμερο και πήρε τηλέφωνο. Ενόσω σχημάτιζε τον αριθμό σκεφτόταν πως ήταν τρομερό να είσαι αναγκασμένος να πεις ένα τέτοιο νέο. Τι ώρα να ήταν στη Ρώμη; Νωρίς το απόγευμα. Μπορεί και να έτρωγαν. Ή να κοιμούνταν για μεσημέρι. Ή να έπιναν καφέ. Ίσως κάποιος από τους φίλους του να ήταν έτοιμος να πει καμιά ιστορία για τον Εγιακουρία ή τον πατέρα Σεγούντο Μόντες ή για οποιονδήποτε από τους άλλους. Για τους Ιησούιτες της Ρώμης κανένας δεν είχε πεθάνει. Όλοι ήταν καλά στην υγεία τους και όλες τους οι αναμνήσεις από τους συντρόφους τους ήταν ωραίες.

Ένας ιερέας απάντησε στο τηλέφωνο. «Buongiorno», είπε και ο Τοχέρια σκέφτηκε ότι ήταν έτοιμοι να πεθάνουν και πάλι, με το που θα έλεγε τα νέα. Αλλά δεν μπορούσε να κάνει πίσω, ήταν υποχρέωσή του να πει τι είχε συμβεί και το έκανε όσο καλύτερα μπορούσε.

«Εσύ, όμως, είσαι καλά;» τον ρώτησε ο άντρας που είχε απαντήσει στο τηλέφωνο.

«Ναι, ναι, καλά είμαι», τον διαβεβαίωσε ο Τοχέρια,

που συνέχισε να λέει τι είχε συμβεί. «Καταλάβατε τι σας είπα; Σκότωσαν τους Ιησουίτες του UCA – μαζί και δύο οικιακές βοηθούς τους».

«Εσύ, όμως, είσαι καλά;»

«Δολοφόνησαν τον πατέρα Εγιακουρία, τον πατέρα Σεγούντο Μόντες, τον Νάτσο Μαρτίν-Μπαρό, τον Αμάντο Λόπες, τον Χοακίν Λόπες ι Λόπες, τον πατέρα Χουάν Ραμόν Μορένο...»

«Εσύ, όμως, είσαι καλά;» επέμενε η φωνή από τη Ρώμη. Τότε ο Τοχέιρα μου εξηγεί ότι ενοχλήθηκε, γιατί εκείνες τις στιγμές δε σκέφτεται κανείς και πολύ. Είναι αδύνατον να υπολογίσει τον αντίκτυπο που έχουν στον άλλο αυτά που του λέει. Ίσως ο άντρας στην άλλη άκρη της γραμμής να πίστευε πως του είχε σαλέψει, ότι αυτό που προσπαθούσε να του πει δεν ήταν παρά ένα αρρωστημένο και μακάβριο παραμύθι. Ίσως να το υποψιάστηκε για μια στιγμή μόνο, μέχρι που κατάλαβε ότι ο σύντροφός του ήταν φυσικά αγχωμένος.

«Εσύ, όμως, είσαι καλά;» επέμενε.

«Ναι, καλά, ναι, καλά είμαι», είπε τελικά ο Τοχέιρα. «Είμαι καλά... σου μιλάω και σου εξηγώ τι έγινε, καλά είμαι...»

Αυτό που δεν καταλάβαινε ο Τοχέιρα ήταν πως η φωνή του είχε αλλάξει, ήταν διαφορετική, πιο δυνατή, κοφτή, παραμορφωμένη απ' την ένταση των συναισθημάτων.

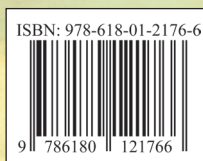
1989 Ο λαός του Ελ Σαλβαδόρ ζει τον τρόμο του εμφυλίου πολέμου. Ένα πρωινό του Νοεμβρίου, μια ομάδα ενόπλων αντρών εισβάλλει στον χώρο του Καθολικού Πανεπιστημίου και δολοφονεί εν ψυχρώ έξι Ιησουίτες και δύο γυναίκες. Ο πατέρας Τοχέιρα αναγκάζεται από τις περιστάσεις να πάρει τα ηνία αυτές τις τραγικές μέρες και αναλαμβάνει το καθήκον να αποκαλύψει την αλήθεια που κρύβεται πίσω από αυτούς τους θανάτους. Ωστόσο, ο μοναδικός μάρτυρας που θα μπορούσε να βοηθήσει στην επίλυση της υπόθεσης σιωπά. Ποιοι είναι οι πραγματικοί ένοχοι της σφαγής;

Εμπνευσμένο από τα τραγικά γεγονότα που συντάραξαν το Ελ Σαλβαδόρ και τη Λατινική Αμερική, το μυθιστόρημα ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ είναι ένα συγκινητικό χρονικό και ταυτόχρονα μια εξαιρετική σπουδή πάνω στον φόβο, το μίσος και την ατιμωρησία. Ένα βιβλίο που ρίχνει φως για πρώτη φορά στα περιστατικά που έλαβαν χώρα το 1989, μια προσπάθεια να ακουστεί η φωνή των φτωχών και καταπιεσμένων.

Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ

www.psichogios.gr

ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ: 18507

Γ Ι Α Α Ν Α Γ Ν Ω Σ Τ Ε Σ Μ Ε Α Π Α Ι Τ Η Σ Ε Ι Σ